МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКИ І ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»

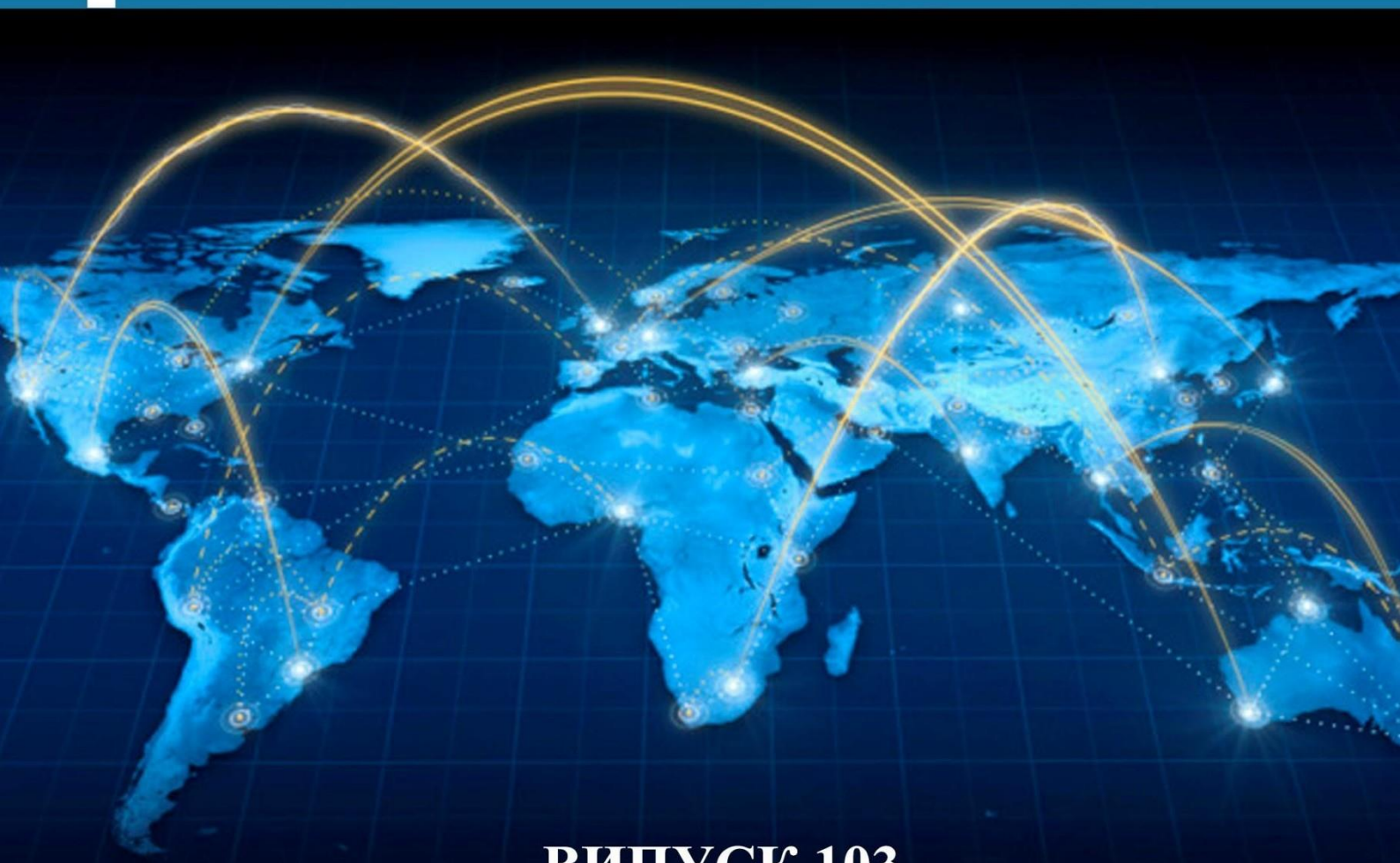

ВИПУСК 103

29 березня 2024 р.

м. Переяслав

УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ
В ПЕРЕЯСЛАВІ

Рада молодих учених університету

Матеріали
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКИ І ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»
29 березня 2024 року
Вип. 103

Збірник наукових праць

Переяслав – 2024

УНИВЕРСИТЕТ ГРИГОРИЯ СКОВОРОДЫ
В ПЕРЕЯСЛАВЕ

Совет молодых ученых университета

Материалы
Международной научно-практической интернет-конференции

«ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ»

29 марта 2024 года

Вып. 103

Сборник научных трудов

Переяслав – 2024

УДК 001+37(100)
ББК 72.4+74(0)
Т 33

Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Зб. наук. праць. Переяслав, 2024. Вип. 103. 219 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:
Коцур В. П. – доктор історичних наук, професор, академік НАПН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:
Воловик Л. М. – кандидат географічних наук, доцент
Гузун А. В. – кандидат біологічних наук, доцент
Євтушенко Н. М. – кандидат економічних наук, доцент
Кикоть С. М. – кандидат історичних наук (відповідальний секретар)
Носаченко В. М. – кандидат педагогічних наук, доцент
Руденко О. В. – кандидат психологічних наук, доцент
Садиков А. А. – кандидат фізико-математичних наук, доцент (Казахстан)
Скляренко О. Б. – кандидат філологічних наук, доцент
Халматова Ш. С. – кандидат медичних наук, доцент (Узбекистан)
Юхименко Н. Ф. – кандидат філософських наук, доцент

Збірник матеріалів конференції вміщує результати наукових досліджень наукових співробітників, викладачів вищих навчальних закладів, докторантів, аспірантів, студентів з актуальних проблем гуманітарних, природничих і технічних наук

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність фактів і посилань несуть автори публікацій

©Університет Григорія Сковороди
в Переяславі
©Рада молодих учених університету

ЗМІСТ / СОДЕРЖАНИЕ

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ / БИОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Арай Жәркенова, Ақайша Есенгельдинова
ЖЕТІСУ ӨҢІРІНІҢ ДӘРІЛІК ӨСІМДІКТЕРІНІҢ ИНТРОДУКЦИЯСЫН САҚТАУ ЖӘНЕ ТАБИҒАТҚА СУБЪЕКТИВТІ КӨЗҚАРАСТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ 5

ГЕОГРАФІЯ І ГЕОЛОГІЯ / ГЕОГРАФИЯ И ГЕОЛОГИЯ

Саят Исагулов, Сакен Мустафин
К ВОПРОСУ О УСТОЙЧИВОСТИ ПРИБОРТОВОГО МАССИВА 12

ЕКОЛОГІЯ / ЭКОЛОГИЯ

Nurana Zohrabbayli
ENHANCING KHOJASAN LAKE: A COMPARATIVE ANALYSIS OF PHYSICAL-CHEMICAL PARAMETERS UTILIZING MULTIMEDIA FILTERS 16

Garib Mammadov, Khanim Nasirli
COMPARATIVE ANALYSIS OF MICROBIOLOGICAL INDICATORS IN OIL-CONTAMINATED SOILS OF ABSHERON (BINAQADI AND BIBIHEYBAT) 20

Марія Федоряк, Ігор Москалик
МЕТОДИ МОНІТОРИНГУ КОМАХ-ЗАПИЛЮВАЧІВ І ЕФЕКТИВНОСТІ КОМАХОЗАПИЛЕННЯ 22

ЕКОНОМІКА / ЭКОНОМИКА

Вікторія Бондаренко, Лариса Радзіховська
СПОСОБИ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ 26

Надія Степанова
ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ І ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 29

Абдулла Темирханов
СЕРВИС КОРХОНАЛАРИДА ИҚТИСОДИЙ РИСКЛАРНИ БАҲОЛОВЧИ МЕХАНИЗМЛАР 34

МЕНЕДЖМЕНТ І МАРКЕТИНГ / МЕНЕДЖМЕНТ И МАРКЕТИНГ

Ангеліна Войтович
ПОРЯДОК СКЛАДАННЯ І ОФОРМЛЕННЯ НАКАЗІВ 39

Аміна Жалдакова
МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 41

Іванна Удуд, Ірина Лихвар
ЗАСТОСУВАННЯ ПРИКЛАДНИХ ЗАСОБІВ SMM ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ ГОТЕЛЮ 44

СОЦІОЛОГІЯ / СОЦИОЛОГИЯ

Fidan Karimli
TRENDS AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF SCIENCE AND EDUCATION UNDER GLOBALIZATION 47

ІСТОРИЧНІ НАУКИ / ИСТОРИЧЕСКИЕ НАУКИ

Дарина Бездітна
ДОШЛЮБНЕ СПІЛКУВАННЯ МОЛОДІ НА МИКОЛАЇВЩИНІ В 1965-1985 РОКАХ 50

ПОЛІТОЛОГІЯ / ПОЛИТОЛОГИЯ

Ульви Гасанов
ОБЩЕСТВЕННОЕ МНЕНИЕ И НАЦИОНАЛЬНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ 53

ЮРИДИЧНІ НАУКИ / ЮРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ

Андрій Кошутський
ПРАВО І БІЗНЕС ПІД ЧАС ВІЙНИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ 56

ЕКОНОМІКА / ЭКОНОМИКА

УДК 005.52:005.334

Вікторія Бондаренко, Лариса Радзіховська
(Вінниця, Україна)

СПОСОБИ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ

Стаття розглядає ризики, що супроводжують різні сфери діяльності, включаючи бізнес, інвестування та повсякденне життя, та пропонує методи їх зниження для забезпечення фінансової безпеки та успішності. Визначаються основні стратегії та інструменти зниження ризику. Розглядається практичний приклад використання методу диверсифікації.

Ключові слова: *ризик, стратегії, диверсифікація, управління ризиками.*

The article examines the risks associated with various areas of activity, including business, investing, and everyday life, and suggests methods of reducing them to ensure financial security and success. The main strategies and tools for risk reduction are defined. A practical example of using the diversification method is considered.

Key words: *risk, strategies, diversification, risk management.*

Ризик – це невід'ємна частина життя. Він супроводжує нас у будь-якій діяльності, будь то бізнес, інвестування, чи навіть повсякденне життя. Непередбачувані події, такі як зміни в економіці, політиці, або природні катаклізми, можуть призвести до збитків або втрат. Однак, існує багато способів знизити ризик та зробити його більш керованим.

Зменшення ризику включає в себе зменшення ймовірності виникнення небажаної події та обмеження масштабу можливих втрат. Основні стратегії зниження ризику в проекті включають такі етапи:

– запобігання: це просте уникання дій або обставин, які можуть призвести до ризику;

– передача: передача відповідальності за ризик іншій стороні, переважно страховій компанії;

– скорочення: проведення спеціальних заходів для обмеження розміру ризику, створення систем запобігання збиткам;

– утримання: збереження відповідальності за ризик і готовність покрити всі можливі збитки власними коштами.

Для зниження ризику застосовуються різноманітні засоби захисту, такі як страхування, хеджування, розподіл ризиків між учасниками угод, гарантії, лімітування, резервні фонди, застава та ін. [4].

Фінансова безпека підприємства та успішність інвестування визначаються не лише розумінням ринків та можливостей, але й здатністю ефективно управляти ризиками. Для цього важливо використовувати різноманітні стратегії зниження ризику. Розглянемо деякі з них та їхні основні принципи.

Диверсифікація: замість того, щоб вкладати всі інвестиції у один вид активів чи область, варто розподілити їх між різними активами, галузями та географічними регіонами.

В перекладі з латинської мови термін "диверсифікація" означає розподіл. Коли інвестор використовує цей принцип, він фактично розподіляє свої інвестиції, щоб ефективно розподілити ризики. Таким чином, у випадку втрати коштів в одному активі, значна частина його портфеля залишається неушкодженою, оскільки не пов'язана з тим конкретним інструментом.

Диверсифікація ризиків означає розподіл інвестицій між різними проектами, які не пов'язані між собою. Наприклад, у фінансових групах можна відзначити наявність банків,

страхових та лізингових компаній. Ці структури взаємодіють між собою, але, водночас, займаються різними видами діяльності, що дозволяє їм мінімізувати ризики та приносити вигоду холдингу.

Страхування: передача ризику страховій компанії за певну плату гарантує фінансовий захист у разі страхового випадку. Це особливо важливо для тих, хто розуміє важливість захисту своїх інтересів та активів.

Страхування представляє собою взаємовідносини, спрямовані на захист майнових інтересів господарських суб'єктів та громадян у випадках настання конкретних подій, визначених як страхові випадки. Це забезпечується за рахунок грошових коштів, які формуються через страхові внески, відомі також як страхові премії. Процес страхування включає утворення страхового фонду та перерозподіл коштів між учасниками. Виплата компенсації за збитки одному чи кільком страхувальникам здійснюється через розподіл загальних витрат між усіма учасниками системи. Кількість страхувальників, які вносили внески протягом певного періоду, повинна перевищувати кількість осіб, які отримують відшкодування. Враховуючи конкретні обставини та умови полісу, розмір страхового відшкодування може дорівнювати або бути меншим за страхову суму. Розмір відшкодування визначається по-різному залежно від структури страхової схеми. Укладення договору страхування вимагає двосторонньої угоди між страхувальником і страховиком.

Страхування застосовується від цілого ряду ризиків, пов'язаних з проектом. За умовами договору страховики зазвичай беруть на себе ризики в різних сферах, таких як втрата прибутку, політичний ризик, страховий ризик, ризик дефолту, втрата активів, претензії та інфляційний ризик.

Хеджування: використання фінансових інструментів для зниження ризику цінових коливань дозволяє зафіксувати ціну на певний період часу. Це особливо актуально в умовах невизначеності ринків.

Ця біржова операція включає продаж термінового контракту або опціону з метою захисту від можливого зменшення цін. Такий підхід надає учасникам ринку можливість ефективно управляти ризиком у випадку негативних рухів на ринку.

Основними інструментами для здійснення хеджування є ф’ючерси та опціони. Ф'ючерсний контракт є угодою між продавцем і покупцем фізичного товару чи фінансового активу, у якій сторони взаємодіють через клірингову палату ф'ючерсної біржі. Це надає можливість торгувати такими контрактами на вторинному ринку. Опціон є угодою про право на купівлю або продаж ф'ючерсного контракту за обумовленою ціною до певної дати. Він дозволяє покупцеві встановлювати мінімальну або максимальну ціну за обговореною премією, обмежуючи тим самим свій ризик. Вигоди для покупця включають контроль над обсягами товару при обмежених витратах та можливість застосування різноманітних стратегій хеджування. З іншого боку, продавці опціонів можуть отримати підвищений прибуток та збільшення потоків коштів.

Лімітування: встановлення граничних значень для ризиків допомагає контролювати потенційні втрати. Це важливо в управлінні фінансами та інвестиціями.

Лімітування полягає в установленні граничних обсягів або сум для регулювання різних аспектів, таких як витрати, продажі, кредити і т. д. Використовується в різних контекстах, таких як банківські угоди при видачі позичок, укладання договорів на овердрафт тощо; власники проектів встановлюють ліміти під час реалізації продукції проекту в кредит; інвестори визначають обсяги капіталовкладень та інше [1].

Резервування коштів: створення резервного фонду для покриття можливих збитків збільшує стійкість до непередбачуваних ситуацій. Це особливо актуально в економічно непевних періодах. Резерв на непередбачені витрати створюється для забезпечення фінансової компенсації непередбачених витрат, які можуть виникнути в ході реалізації проекту. Склад резерву на непередбачувані витрати може бути сформований на основі одного з двох підходів. Перший полягає у визначенні непередбачуваних витрат за категоріями, такими як витрати на оплату праці, матеріали тощо. Потім суми цих витрат

уточнюються шляхом встановлення їх зв'язку з елементами структури розбивки робіт на різних рівнях, включаючи пакети робіт.

Резерв може бути загальним або спеціальним. Загальний резерв служить для покриття змін в бюджеті, тоді як спеціальний резерв враховує надбавки для компенсації зростання цін, призначення на додаткові роботи у межах проекту та інші потреби [2].

Здобуття додаткової інформації: чим більше відомо про ризик, тим ефективніше ним управляти. Систематичне дослідження, аналіз та моніторинг ризиків є важливим етапом у зниженні ймовірності негативних подій.

Управління ризиками: розробка та впровадження системи управління ризиками дозволяє систематизувати та контролювати ризики в реальному часі. Це ефективний інструмент для визначення, оцінки та зменшення ризиків.

Самострахування: прийняття ризику на себе може бути вигідним, якщо є достатньо ресурсів для покриття можливих збитків. Це дає більший контроль над управлінням ризиками.

Уникнення ризику: повна відмова від ризикованої діяльності – це найпростіший, але й найрадикальніший спосіб зниження ризику.

Передача ризику: передача ризику іншій стороні, наприклад, через угоду або контракт, може бути ефективним рішенням в певних ситуаціях.

Аналізуючи різні методи зниження ризику, можна визначити, що кожен з них має свої переваги та обмеження. Комплексний підхід, що комбінує декілька методів, є найбільш ефективним управлінським інструментом для мінімізації ризиків та забезпечення розвитку [3].

Важливо пам'ятати, що кожна ситуація є унікальною, і вибір конкретного методу зниження ризику повинен враховувати специфіку проекту, його цілей та особливостей. Незалежно від обраного підходу, правильне управління ризиками сприяє зміцненню позицій у бізнесі та забезпечує стійкість у змінних умовах ринку.

Для прикладу можна розглянути використання методу обчислення диверсифікаціїї. Проаналізуємо наступну задачу:

Нехай дані про доходи двох підприємств (в млн грн.) подано в таблиці 1:

Таблиця 1. Дані про доходи підприємств

X	10	20	30	40	50	60	70	80
Y	70	60	50	45	40	36	21	13

Визначити чи буде ефективною диверсифікація ризику при вкладанні коштів у обидва названі підприємства.

Розв’язання:

Обчислюємо коефіцієнти коваріації та кореляції:

$\overline{X}$ = 1/8 (10+20+30+40+50+60+70+80) = 45;

$\overline{У}$= 1/8 (70+60+50+45+40+36+21+13) = 41.87;

σ_x^2 = 1/8((10 - 45) ^{2} + (20-45) ^{2} + (30-45) ^{2} + (40 - 45) ^{2} + (50 - 45) ^{2}+ (60 - 45) ^{2}+
(70 - 45) ^{2}+ (80 - 45) ^{2}) = 553.125

σ_y^2 = 1/8((70 - 41.87) ^{2} + (60 - 41.87) ^{2} + (50 - 41.87) ^{2} + (45 - 41.87) ^{2} + (40 – 41.87) ^{2} + (36 - 41.87) ^{2} + (21 - 41.87) ^{2} + (13 - 41.87) ^{2})= 313.0016

Отже, $\sigma_x = \sqrt{55\ .\ 25}$; $\sigma_y = \sqrt{\ldots\ldots 00\ 6}$

k_{xy} = 1/8 ((10 - 45) (70 - 41.87) + (20-45) (60 - 41.87) + (30-45) (50 - 41.87) +
(40 - 45) (45 - 41.87) + (50 - 45) (40 - 41.87) + (60 - 45) (36 - 41.87) +
(70 - 45) (21 - 41.87) + (80 - 45) (13 - 41.87)) = −400.512

$r = \frac{-400.512}{\sqrt{553.125}*\sqrt{313.0016}} = -0.962566$

Отже, для наведеного прикладу, оскільки коефіцієнт кореляції від’ємний то диверсифікація буде ефективною. Оскільки модуль близький до 1 то зв’язок досить тісний

Також можна застосувати спрощений метод диверсифікації використовуючи таблицю 2:

Таблиця 2. Спрощений метод диверсифікації

	X	**У**	**А**	**В**
1	10	40	↑	↓
2	20	30	↑	↓
3	30	25	↑	↓
4	40	20	↑	↓
5	50	15		

Таким чином, маючи чотири контрольованих періоди, асинхронність мала місце в кожному з них тому частка асинхронності 4/4 або 1. Асинхронність висока, тому диверсифікація присутня.

У висновку можна відзначити, що зниження ризику в проектній та фінансовій діяльності є ключовим елементом для забезпечення успішності та стійкості. Способи зниження ризику, такі як диверсифікація, страхування, хеджування, лімітування та створення резервних фондів, виграшно використовуються для ефективного управління невизначеністю та забезпечення фінансової безпеки.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Диверсифікація простими словами. URL: https://miloan.ua/blog/ diversifikacia-prostimi-slovami (дата звернення: 09.03.2024)

2. Методи зниження ризику в проєкті. URL: https://buklib.net/books/34086/ (дата звернення: 09.03.2024)

3. Методи зниження ризику. URL: https://pidru4niki.com/86016/ investuvannya/ metodi_znizhennya_riziku (дата звернення: 09.03.2024)

4. Шишова Ю.Г. Способи зниження інвестиційних ризиків. Економічні проблеми сталого розвитку: *матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції імені проф. Балацького О.Ф.,* м. Суми, 27 травня 2015 р. С. 144-145.